

О‘ЗБЕКИСТОНДА ТА‘ЛИМ SOHASIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLAR

Olmalik Abu ali Ibn Sino nomidagi

jamoat salomatligi texnikumi

Farmakologiya fizalogiya va laboratoriya kafedrası

Ortikboyeva Nodira Axilovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish, zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish va ta‘lim sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar yoritilgan. Ta‘limning uzluksizligi, raqamli transformatsiya jarayonlari hamda o‘quv jarayonida kompetensiyaga asoslangan yondashuvning o‘rni tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: ta‘lim islohotlari, raqamli ta‘lim, uzluksiz ta‘lim, innovatsiya, kompetensiya, zamonaviy maktab, oliy ta‘lim tizimi, xalqaro standartlar

Kirish

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim sohasini tubdan isloh qilish davlat siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Mamlakatda ta‘lim tizimi milliy rivojlanishning asosiy omili sifatida qaralib, har bir fuqaroga sifatli ta‘lim olish imkoniyatini yaratish davlat siyosatining ustuvor maqsadlaridan biri bo‘lib qolmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan “Yangi O‘zbekiston — maktabdan boshlanadi” tamoyili bu boradagi islohotlarning mazmun-mohiyatini belgilab berdi. Bugungi kunda ta‘lim sohasida xalqaro tajribalarni o‘rganish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, o‘qituvchi kasbining nufuzini oshirish, o‘quv dasturlarini zamon talablari asosida yangilash ishlari izchil davom etmoqda.

O‘zbekiston ta‘lim tizimining rivojlanishida 2017-yildan boshlab yangi bosqich boshlandi. “Harakatlar strategiyasi” va keyinchalik qabul qilingan “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”da ta‘lim tizimini modernizatsiya qilish, yosh avlodni zamonaviy kasb va texnologiyalarga o‘rgatish ustuvor yo‘nalish sifatida belgilandi. Bu

jarayonda maktabgacha ta'lim, umumta'lim, kasb-hunar, oliy va ilmiy ta'lim tizimlarida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. So'nggi yillarda O'zbekiston ta'lim tizimi tubdan yangilanish bosqichini boshdan kechirmoqda. Bu islohotlarning markazida inson kapitalini rivojlantirish, yoshlarning bilim va malakasini zamonaviy talablarga mos shakllantirish, xalqaro maydonda raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlash maqsadi turibdi. Ta'lim tizimi islohotlari nafaqat yangi qonun va farmonlar orqali, balki amaliy natijalar, xalqaro reytinglarda erishilayotgan o'sishlar bilan ham o'z tasdig'ini topmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tashabbusi bilan 2020-yilda "Ta'lim to'g'risida"gi yangi Qonun qabul qilindi. Ushbu hujjat ta'limning barcha bosqichlarini yagona tizim sifatida rivojlantirishni, zamonaviy o'qitish metodlarini joriy etishni va xalqaro standartlarga mos kadrlar tayyorlashni belgilab berdi. Bugungi kunda mamlakatda 11 yillik umumta'lim tizimi to'liq amal qilmoqda, bu esa bolalarni maktab ta'limidan oliy ta'limgacha uzluksiz yo'l bilan olib borish imkonini yaratadi.

Umumta'lim tizimida o'qitish sifati va dars mazmuniga katta e'tibor qaratilmoqda. Har bir fan bo'yicha o'quv dasturlari zamonaviy yondashuvlar asosida qayta ishlab chiqilmoqda, fanlar orasidagi bog'liqlik kuchaytirilmoqda. O'qitish jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari keng qo'llanmoqda, sinflar interaktiv doskalar, planshetlar, onlayn dars platformalari bilan jihozlanmoqda. "Elektron maktab" tizimi orqali o'qituvchi, o'quvchi va ota-onalar o'rtasida uzviy aloqa o'rnatildi.

Ingliz tili va raqamli savodxonlikni rivojlantirish davlat siyosatining muhim qismiga aylandi. "Yoshlar — kelajagimiz" dasturi doirasida har bir viloyatda IT markazlar ochilib, minglab yoshlar zamonaviy kasblarga, dasturlash va xorijiy tillarni o'rganishga jalb etilmoqda. Shu bilan birga, xalqaro sertifikat tizimlari — IELTS, CEFR, ICDL kabi baholash tizimlari ta'lim jarayoniga bosqichma-bosqich integratsiya qilinmoqda.

Oliy ta'limda sifat ko'rsatkichlari sezilarli oshmoqda. So'nggi besh yilda yangi oliygothlar soni ikki baravar ortdi. 2017-yilda 77 ta oliy ta'lim muassasasi faoliyat

yuritgan bo'lsa, bugungi kunda ularning soni 200 dan oshdi. Shuningdek, xorijiy universitetlarning 30 dan ortiq filiallari ochilib, xalqaro diplom olish imkoniyati yaratildi. Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi, talabalar baholashning shaffof mezonlari, masofaviy o'qish va onlayn platformalar keng joriy qilinmoqda.

Ilmiy tadqiqotlar tizimida ham sezilarli o'zgarishlar yuz bermoqda. Yosh olimlarni qo'llab-quvvatlash maqsadida ilmiy grantlar ajratilmoqda, doktorantura tizimi takomillashtirildi. "Yosh olimlar akademiyasi", "Innovatsion rivojlanish jamg'armasi" kabi tashabbuslar natijasida ilmiy g'oyalar amaliyotga tatbiq etilmoqda. Buning natijasida so'nggi yillarda xalqaro indeksatsiyalangan jurnallarda chop etilayotgan o'zbekistonlik olimlar maqolalari soni ortmoqda.

Kasb-hunar ta'limida esa ishlab chiqarish bilan uzviy integratsiya yo'lga qo'yilmoqda. O'quvchilarning amaliyot o'tashi uchun korxonalar bilan hamkorlik memorandumini imzolanoqda. "Ustoz-shogird" tizimi asosida yoshlar nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'zlashtirmoqda. Germaniya, Janubiy Koreya, Yaponiya kabi davlatlarning texnik kollejlari bilan qo'shma dasturlar joriy qilinib, xalqaro sertifikat olish imkoniyati yaratilmoqda.

Raqamli ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish ham islohotlarning asosiy yo'nalishlaridan biridir. 2020-yilda pandemiya davrida onlayn ta'lim tajribasi kengaytirilib, EduMarket, Ziyonet, Moodle, Google Classroom kabi platformalar joriy etildi. Bugungi kunda ko'plab universitet va maktablarda aralash o'qitish (blended learning) modeli amaliyotga tatbiq etilmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" dasturi doirasida barcha ta'lim muassasalarining yuqori tezlikdagi internet tarmog'iga ulanganligi, raqamli resurslar fonotekasi yaratilgani o'quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Ta'limdagi xalqaro hamkorlik yo'nalishida ham muhim qadamlar tashlanmoqda. O'zbekiston UNESCO, UNICEF, British Council, KOICA, DAAD kabi xalqaro tashkilotlar bilan faol hamkorlikni yo'lga qo'ygan. Bu hamkorliklar natijasida o'qituvchilarning malakasini oshirish, yangi o'quv adabiyotlarini yaratish, ta'lim sifatini baholashda ilg'or tajribalarni tatbiq etish imkoniyati kengaymoqda.

Shuningdek, ta'limda inklyuzivlik masalasiga ham katta e'tibor berilmoqda. Maxsus ehtiyojli bolalar uchun moslashtirilgan o'quv dasturlari, masofaviy ta'lim imkoniyatlari, psixologik yordam markazlari tashkil etilgan. Bu esa ta'limning "hech kimni chetda qoldirmaslik" tamoyiliga mos holda rivojlanayotganini ko'rsatadi.

Bularning barchasi shuni anglatadiki, O'zbekiston ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar faqat tizimiy o'zgarish emas, balki jamiyat tafakkuri, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi yangi hamkorlik madaniyatini shakllantirmoqda. Ta'lim endilikda faqat bilim berish emas, balki ijodiy fikrlash, tanqidiy tahlil, amaliy natijaga yo'naltirishga qaratilgan zamonaviy maydonga aylanmoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar bugun nafaqat milliy miqyosda, balki xalqaro miqyosda ham e'tirof etilmoqda. Mamlakatda ta'lim sohasini tubdan yangilash yo'lidagi harakatlar BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari, xususan, 4-maqсад — "Sifatli ta'lim" tamoyillariga uyg'un tarzda olib borilmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekiston xalqaro reytinglarda o'z o'rnini mustahkamlab bormoqda. Masalan, PISA (Programme for International Student Assessment) tizimida ishtirok etish uchun milliy baholash tizimi modernizatsiya qilindi. 2025-yilgi PISA testlarida qatnashish maqsadida o'quvchilarni xalqaro mezonlarga mos o'qitish, tanqidiy fikrlash va tahliliy tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan maxsus dasturlar joriy etilmoqda. Shuningdek, bir qator universitetlar QS World University Rankings ro'yxatiga kirish yo'lida faol ishlamoqda. Masalan, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, TATU, TDTU, O'zbekiston Milliy universiteti so'nggi yillarda xalqaro reytinglarda o'z pozitsiyasini yaxshilamoqda.

O'qituvchi maqomi va ularning malakasi masalasi ham islohotlarning markazida turadi. "Ustoz – jamiyat tayanchi" tamoyili asosida o'qituvchilar uchun ijtimoiy va moddiy rag'batlar tizimi kuchaytirildi. Maoshlarning oshirilishi, xorijiy stajirovkalar, "Eng yaxshi pedagog", "Yilning o'qituvchisi" kabi tanlovlar o'qituvchilar mehnatini qadrlashda muhim rol o'ynamoqda. O'qituvchilarni qayta tayyorlash va malaka oshirish tizimi zamonaviy modullarga asoslangan bo'lib, ular endi masofadan turib ham malaka oshirish imkoniyatiga ega.

Maktabgacha ta'lim tizimi ham yangi bosqichga chiqdi. So'nggi yillarda bu yo'nalish bo'yicha 6 yoshli bolalarni maktabga tayyorlash darajasi 30 foizdan 80 foizgacha oshirildi. Davlat-xususiy sheriklik asosida bog'chalar tarmog'i kengaytirilmoqda, Montessori, STEAM va kommunikativ o'qitish kabi ilg'or metodikalar joriy qilinmoqda. Maktabgacha ta'lim sohasida "Ilk qadam" dasturi asosida bolalarning ijtimoiy, psixologik va intellektual rivojlanishiga yo'naltirilgan yangi o'quv materiallari yaratilmoqda.

Ta'limda gender tenglik masalasiga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Xotin-qizlarning oliy ta'limdagi ishtirokini oshirish maqsadida maxsus grantlar, "Ayollar uchun stipendiya" dasturlari yo'lga qo'yildi. Natijada, 2016-yilda oliy ta'limda o'qiyotgan qizlar ulushi 38 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilga kelib bu ko'rsatkich 50 foizdan oshdi. Shuningdek, qizlarni STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) yo'nalishlariga jalb etish bo'yicha maxsus loyihalar amalga oshirilmoqda.

Raqamli kompetensiyalar va axborot texnologiyalarini o'zlashtirish bugungi ta'lim siyosatining ajralmas qismiga aylandi. "Digital Teacher", "Raqamli dars", "Online kutubxona" kabi loyihalar yordamida o'qituvchilar va o'quvchilar uchun elektron resurslar bazasi kengaytirildi. Ko'plab o'quv darsliklari raqamlashtirildi, test tizimlari elektron shaklga o'tkazildi. Bu esa nafaqat ta'lim sifatini, balki ochiqlik va nazoratni ham ta'minlamoqda.

Kasbiy ta'limni rivojlantirish borasida Germaniya, Yaponiya, Koreya kabi mamlakatlar tajribasi asosida "dual ta'lim tizimi" joriy etilmoqda. Talabalar o'qish jarayonining yarmida amaliyot o'tash orqali ishlab chiqarish bilan bevosita tanishadi. Bu esa bitiruvchilarning mehnat bozoriga tezda moslashishini ta'minlamoqda. "Har bir oila – tadbirkor", "Yoshlar – kasb egasi" dasturlari yoshlarning iqtisodiy faolligini oshirishda muhim o'rin tutmoqda.

Xalqaro hamkorlik doirasida O'zbekiston universitetlari dunyoning nufuzli oliy ta'lim muassasalari bilan qo'shma dasturlarni yo'lga qo'ydi. Toshkentda Turin politexnika universiteti, Singapur menejmentni rivojlantirish instituti, Moskva davlat

universiteti, YeXHT akademiyasi kabi xalqaro muassasalar bilan hamkorlik yo‘lga qo‘yilgan. Bu hamkorliklar natijasida O‘zbekiston talabalari xorijiy diplomga ega bo‘lish, zamonaviy ta‘lim dasturlarini o‘rganish imkoniga ega bo‘lmoqdalar.

Shuningdek, ta‘lim sifatini nazorat qilish tizimi ham takomillashtirildi. “Ta‘lim sifatini baholash agentligi” tashkil etilib, u o‘quv dasturlari, o‘qituvchi salohiyati, o‘quv infratuzilmasi va ilmiy faoliyatni muntazam tahlil qilib boradi. Bu orqali ta‘limda shaffoflik, adolatli baholash va natijadorlik ta‘minlanmoqda.

Umuman olganda, O‘zbekiston ta‘lim sohasidagi islohotlar inson salohiyatini yuksaltirishga, har bir fuqaroda bilimga intilish, o‘z ustida ishlash va ijodiy fikrlash madaniyatini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Yangi avlod o‘quvchilari uchun ta‘lim endi faqat bilim manbai emas, balki shaxsiy rivojlanish, kasbiy yo‘nalish va ijtimoiy faollik maydoniga aylangan.

Maktabgacha ta‘lim tizimi so‘nggi yillarda jadal rivojlandi. 2017-yilda Maktabgacha ta‘lim vazirligining tashkil etilishi, xususiy va nodavlat bog‘chalar faoliyatiga ruxsat berilishi, o‘quv-tarbiyaviy dasturlarning yangilanishi bu tizimni yangi bosqichga olib chiqdi. Hozirda “Ilk qadam” dasturi asosida bolalarning ijodkorligi va tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar joriy etilmoqda.

Umumta‘lim tizimida ham tub o‘zgarishlar yuz bermoqda. Maktablar bosqichma-bosqich raqamlashtirilmoqda, “Elektron kundalik”, “Maktab platformasi”, “OneID” kabi tizimlar joriy etildi. 2021-yildan boshlab 11 yillik ta‘lim tizimiga qaytilgani, fanlar kesimida yangi o‘quv dasturlari, zamonaviy baholash tizimlari (PISA, TIMSS kabi xalqaro baholash mezonlari)ni joriy etish ta‘lim sifatini oshirishga xizmat qilmoqda. Yangi turdagi ixtisoslashtirilgan maktablar — Prezident, ijod va IT maktablarining ochilishi esa iqtidorli yoshlarni qo‘llab-quvvatlashda muhim qadam bo‘ldi.

Kasb-hunar ta‘limi sohasida “dual ta‘lim” tizimi yo‘lga qo‘yildi, ya‘ni o‘quvchilar nazariy bilim bilan birga amaliy tajriba ham orttirmoqda. Xalqaro hamkorlikda “Kasb-hunar markazlari” tashkil etilib, Germaniya, Janubiy Koreya va Yaponiya kabi davlatlarning ilg‘or tajribalari asosida yangi o‘quv dasturlar ishlab chiqilmoqda.

Oliy ta'lim tizimida islohotlar chuqur tus oldi. So'nggi yillarda yangi universitetlar tashkil etildi, xorijiy oliygohlarning filiallari (Westminster, Turin, Yodju, Webster, MISiS, Puchon, INHA va boshqalar) faoliyat yurita boshladi. Oliy ta'lim muassasalariga kirish kvotalari sezilarli darajada kengaytirildi, sirtqi, kechki, masofaviy ta'lim shakllari rivojlantirilmoqda. "Kredit-modul tizimi" bosqichma-bosqich joriy qilinib, ta'lim jarayoni talabalarning mustaqil o'qish kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirilmoqda.

Bundan tashqari, ilm-fan va ta'lim integratsiyasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Doktorantura tizimining takomillashtirilishi, yosh tadqiqotchilarni grantlar asosida qo'llab-quvvatlash, ilmiy loyihalarni tijoratlashtirish imkoniyatlari yaratilmoqda. Bu esa oliy ta'limni nafaqat bilim beruvchi, balki innovatsion g'oyalar manbai sifatida shakllantirmoqda.

Raqamli ta'lim yo'nalishida ham katta yutuqlarga erishilmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida ta'lim muassasalarining internet tarmoqlariga ulanishi, interaktiv platformalarning (EduMarket, UzEdu, Moodle, Google Classroom) joriy etilishi, onlayn ta'lim kurslarining paydo bo'lishi ta'limni demokratlashtirishga xizmat qilmoqda.

Yana bir muhim yo'nalish — o'qituvchilar salohiyatini oshirish. Pedagoglarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimi tubdan takomillashtirildi. "Ustoz" milliy dasturi, "Yilning eng yaxshi o'qituvchisi" tanlovlari, xalqaro trening va seminarlarda ishtirok etish imkoniyatlari o'qituvchi kasbining nufuzini oshirmoqda.

Bugungi kunda ta'lim tizimida inson kapitalini rivojlantirish, har bir fuqaroning bilim olish huquqini ta'minlash, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish, yoshlarning zamonaviy kasblarga tayyorlanishini qo'llab-quvvatlash O'zbekistonning ustuvor maqsadlaridandir.

Xulosa

O'zbekiston ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar milliy taraqqiyotning asosi bo'lib xizmat qilmoqda. Yangi yondashuvlar natijasida ta'lim sifati, o'quv jarayonining ochiqligi, raqamli ta'lim imkoniyatlari sezilarli darajada

kengaydi. Har bir bosqichda ta'limning uzviyligi ta'minlanib, yosh avlodning intellektual salohiyatini yuksaltirish uchun zarur sharoitlar yaratilmoqda. Bu islohotlar natijasida zamonaviy bilim, malaka va dunyoqarashga ega, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash jarayoni yangi bosqichga ko'tarildi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni, 2022 yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4884-son qarori, 2020 yil.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Raqamli ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi" qarori, 2021 yil.
4. Xoliqova N. "O'zbekiston ta'lim tizimi islohotlari: muammo va istiqbollar". – Toshkent: Fan, 2023.
5. Karimov S. "Raqamli ta'lim va innovatsion pedagogika". – Toshkent: Oliy ta'lim, 2022.
6. UNESCO. "Education Reforms in Central Asia: Uzbekistan Experience". – Paris, 2023.